

تیجی وِشو پنجابی کانفرنس

اس سال ۱۵ توں لے کے ۱۸ فروری تک جالندھر دے دیش جگت یادگار حال وکھے پنجابی دی تیجی وِشو کانفرنس ہوئی۔ اس توں پہلاں پنجابی دیاں دو وِشو کانفرنساں کینیڈا دے شہر پرنس جارج وکھے سن ۲۰۰۰ اتے سن ۲۰۰۳ وچ کیتیاں گئیاں سن پنجابی قوم مُتک کیتی گئی جالندھر دی اس اہم کانفرنس نوں کامیابی نعل کرن دا کم ساؤتھ ایشیا ریویو اتے کئی ہور جھیندیاں نے رل کے کیتا۔

سوا گتی کمیٹی نے پا کستان وچوں لیہندے پنجابوں آؤن والے ۳۰ میمبراں ڈیلیگیشن دے سوا گت لئی پوریاں تیاریاں کر رکھیاں سن لیکن ایہہ رسیپشن کینسل کرن پئی کیونکہ ہندوستان دی حکومت نے پا کستانی پنجاب توں آؤن والے ڈیلیگیشن نوں ویزے دین توں ناٹھہ کر دتی۔

۱۵ فروری دی سویر نوں کانفرنس دا اڈگھائنی سیشن آرنجہ ہویا تے سب توں پہلاں ۱۹۴۷ دی مُک دی ونڈ سسین دی کتلوگارت وچ جاناں توں ہتھ دھو بیٹھن والیاں نوں اتے اس اُجاڑے دے شکار ہویاں نوں اک منٹ دی خاموشی دھار کے یاد کیتا گیا۔ ایہدے مگروں پنجاب دے اک نوجو آن کوی، آرتھر وکٹر، دا لکھیا ہویا گیت ۱ میں پنجاب ہاںں پروقہ بلدیو سنگھ نارنگ نے بھت ہی سُریلی، مدھر

تے دل-ٹنبویں آواز وچ گائے سنایا تے ۵۰۰ دے قریب حاضر
سروتیاں نوں کیلے رکھ دتا۔

پھیرے، امردیپ شیرگل کالج مُکندپُور دے ودیارتھیاں نے دو گیت پروق
شمشاد علی دی نگرانی ہیٹھ گائے۔ پروق شمشاد علی کالج دے سنگیت
وچھاگ دے ہیٹھ ہن۔ گائے گئے گیتاں وچوں اک گیت پنجاب دے
مشہور کوئی دھنی رام چاترک دا لکھیا ہویا سی۔

اُگھے دیش بھگت بابا بھگت سنگھ بلگا، جو ۱۰ سال دے ہن، نے
کانفرنس دے آرنج ہون دا اعلان کردیاں کانفرنس دی کاروائی دی سچلتا
لئی آپہیاں شہر اچھاواں وی دتیاں اتے کجھ توخلے دا اظہار
وی کیتا۔ ساؤتھ ایشین ریویو دے سہانک سہپادک مچپندر سنگھ ملّھی
نے کانفرنس وچ شرکت کرن لئی آئے لوکاں دا سواگت کردیاں ہویاں
بڑے نگھ نعل ساریاں نوں جی آیاں کیتا۔

مچپندر مگروں ساؤتھ ایشین ریویو دے سہپادک سچّا دیپک نے اک
سندھپ رپورٹ پیش کیتی جہدے وچ پنجابی کانفرنساں دی اس لڑی
لئی کیتے گئے کم اتے پچھو کٹر نعل واقفیت کرائی گئی۔ سچّے نے
کیہا کہ اس سارے کم دی شروعات ۱۹۷۰ وچ ہوئی جد کینیڈا وچ
ایسٹ انڈیا ڈیفینس کمیٹی اتے پیپلز پھرنٹ بنیا جہدی اگوائی کامریڈ
ہردیال بینس نے کیتی۔ پیپلز پھرنٹ تے ایسٹ انڈیا ڈیفینس کمیٹی

نے کنیڈین سٹیٹ دی شہ نعل ہوند وچ آئے آتے لوکاں اُتے
 نسل وادی حیلے کرن والے نسلوادیاں دے حملیاں دا مُنہ بھنن آتے
 آپنی عَمّت آبرو دی راکھی کرن لئی کنیڈا دے تمام لوکاں نوں اِکھٹ
 ہون دا ہوکا دندے ہوئے ایہھے وسدیاں ساریاں کمیونٹیاں نوں نسل واد
 دے خِلاف اِکھٹ کرن دا اُپرا لا کیتا۔

۱۹۸۹ وچ ایسٹ انڈین ڈیفینس کمیٹی نے متے پاس کیتے کہ اجیہے
 سکول کھولھے جان جتھے شروع توں لے کے اُچّ وِ دیا تک ساری پڑھائی
 پنجابی زبان دے مادھیم وچ ہووے۔

۱۹۹۰-۹۴ دے سبب دوران ساتھی ہر دیال بینس دی اِگوائی وچ اِ انڈین
 فلسفے تے اِک جھات دے مضمون ہیٹھ ایسوسی ایشن آف انڈین پروگریسو
 سٹڈی گریپز نے کینیڈا، برطانیہ، یو ایس اے آتے ٹرینداد وچ
 فلسفے دیاں کانفرنساں کروائیاں۔ اسدا مقصد ایہہ سی کہ ہندوستان
 تے ساؤتھ ایشیا دے لوک آپنی سوچ سمگری نوں اِک آلوچناتیک
 طریقے نعل گھوکھن پرکھن آتے وکست کرن ولّ ترن تے یورو-کیندرواد
 تے براہمنواد دے جال وچوں نکل کے ہندوستان دی ترقی لئی لوڑیندے
 آخری سدھار سرانجام دین دے راہ پین۔ اِس کَم دا دارومدار ورتیمان
 توں آرنجہ کردے ہوئے، کامریڈ بینس نے لوکاں نوں پیتے نالوں
 نعلہ توڑن لئی ہلاشیری دے کے لوکاں نوں آپنا بھوکھ اُجلا تے سُرکھیت
 بناؤن دے راہ ترن لئی اِگوائی دتی۔

مارچ ۱۹۹۵ء وچ، ٹرائٹو وچ گھٹ۔ گنتیاں دے حقاں بارے ہوئے اک
 سیمینار وچ ہر دیال بینس تے سانڈرا سمہ نے حقاں دی اجوکی
 پریچاشا دا پورن وسہار وٹا۔ اوناں نے دسیا کہ گھٹ۔ گنتی
 لوکاں نوں سماج دے باقی ہسیاں دے لوکاں دے موڈھے نعل موڈھا
 جوڑے آپنے حقاں لئی لڑن دی لوڑ ہے تاں کہ اک اجیہا سماج
 سرجیا جا سکے جو ساریاں دے حقاں دی گرنٹی دیوے۔ ساریاں دے
 حقاں دی راکھی لئی درڑتا نعل قدم چکوں دا نعرہ وی اس کانفرنس
 وچ ہی بلند کیتا گیا تے بعد دے سارے کم دی راہ رُشنائی
 اسے نعرے نے کیتی کیونکہ گھٹ۔ گنتی لوکاں دے حقاں دی راکھی
 دا کم سارے سماج دے کرن دا کم ہے۔ اوناں نے ایہہ گل زور
 دے کے کہی کہ حقاں دی پیدائش اس حقیقت وچوں ہندی ہے کہ انسان
 دی ہوند ہے۔ گھٹ۔ گنتیاں اتے ہوئے اس سیمینار دا اک سیشن
 اس مضمون نوں وی ارپن سی کہ ساؤتھ ایشیا کدھر نوں۔ اس
 سیشن وچ کئی جٹاں، سیاسی ہستیاں، سیاسی کارکناں اتے پترکاراں
 نے شرکت کیتی تے ساؤتھ ایشیا نوں درپیش مثلیاں تے ہوئی بحث
 وچ حصہ لیا۔ زبان تے کلچر دے مثلیاں دے علاوہ اس سیمینار
 وچ سنویدھان تے سُرکھیا نعل تعلق رکھن والے مثلیاں دا جائزہ
 کس طرح لینا چاہیدا ہے اتے شہریت تے قوم وچ کئی آنتر ہے
 آد، مثلیاں تے وی وچار وٹاندرہ ہویا۔

۹۶-۱۹۹۵ وچ لنڈن آتے سڈنی وچ پنجاب تے پنجابی بارے کانفرنساں کیتیاں گئیاں جنہاں وچ پنجابی زبان، فلسفے آتے ساہت بارے پرچے پڑھے گئے۔ سڈنی کانفرنس وچ مکھ تقریر کردیاں کامریڈ بینس نے کیہا کہ پنجابی قوم دُنیا دیاں بھت ہی پُرائیاں تے وڈیاں قوماں وچوں اک ہے جہدی تادا تقریباً ۱۳۰ ملین لوک ہن، لیکن پھیر وی پنجابی قوم، پنجابی زبان، پنجابی ساہت آتے پنجابی فلسفے نوں ساؤنخہ ایشیا آتے باہرے مُکلاں وچ کوئی نہیں پُچھدا۔ کامریڈ بینس نے کیہا کہ پنجابیاں نوں ایہناں گلاں وچ آپے آپے نوں سٹھاپت کرن دا تہا یا کرنا چاہیدا ہے آتے آپے فلسفے تے آہنی سوچ سمجھری توں سیدھے لے کے آہنی قوم اُساری دا کَم ساؤنخہ ایشیا تے دُنیا دے ہور لوکاں دے نعل رل کے نیچرے چاڑھنا چاہیدا ہے۔ پنجابی قوم دی تعمیر دا کَم کُل عالم دے لوکاں دے اوس کَم دا حصہ جو اوہ آہنے آپ دی بحالی لئی کر رہے ہن۔ ساتھی بینس نے دسیا کہ پنجابیاں نوں سچناں دے حقاں دی راکھی لئی کھڑھے ہونا چاہیدا ہے تے ہندوستان وچ وسدیاں ہور ساریاں قوماں نوں وی ایہو کرنا چاہیدا ہے۔

اس مگروں سچّا سنگھ دپک نے پہلی تے دوجی وشو پنجابی کانفرنساں دا ذکر کیتا جو پرنس جارج کینیڈا وچ سن ۲۰۰۰ آتے ۲۰۰۳ وچ کیتیاں گئیاں سن۔ اُونھے ایہناں کانفرنساں وچ پنجابی قوم، زبان، ساہت آتے درشن تے ہوئی بھرپور بحثاں دا ذکر کیتا۔

سچّا دپک دی رپورٹ مگروں پنجاب دے وڈے بزرگ دانشور پروق
 پریتم سنگھ نے ممکھ تقریر کیتی۔ سبھ توں پہلاں اوناں نے پنجابی
 قوم تے پنجابی درشن دے وشے تے اس کانفرنس وچ شرکت کرن
 لئی سروتیاں دا دھنواد کیتا تے پر بندھکاں دا ودھیا پر بندھ کرن
 لئی۔ اوناں نے ساریاں دا دھیان پنجابی قوم دے اتہاس ولّ لیاندا
 تے دسیا کہ ایہدیاں جڑھاں بڑیاں پُرائیاں ہن تے جھلی بھانت
 پچھائیاں جا سکدیاں ہن۔ اوناں نے پنجاب وچ آئیاں ساریاں ہی
 سرکاراں دی پنجابی زبان پرتی انگلہلی اتے مایوسی دا اظہار کیتا
 اتے لوکاں نوں کیہا کہ اوہ آپنی آواز اک جا گروک طریقے نعل
 بلند کردے ہوئے سرکار نوں مجبور کرن کہ پنجاب اندر سکولوں کالجوں
 دی ساری پڑائی پنجابی زبان وچ کروائی جاوے۔ پروق پریتم سنگھ دی
 تقریر دوران سروتے مڑ مڑ کے تاڑیاں مار دے رہے۔ کانفرنس دے
 شروآتی سیشن دی صدارت پنجابی یونیورسٹی دے سابقہ وائس چانسلر تے
 پنجابی دے ماہر ڈاکٹر جگندر سنگھ پوآر نے کیتی تے اس کاروائی
 نوں ڈاکٹر نردوش کور تے ڈاکٹر سکھ پال سنگھ تھند نے چلایا۔
 ڈاکٹر پوآر نے دسیا کہ ودیا دے کھیتر وچ پنجاب دے اتہاس
 اتے زبان دی کمی مہتتا ہے۔

دُپہر دے کھانے دے بعد دے سیشن وچ سچّا دپک، ڈاکٹر روتقی رام،
 ڈاکٹر کرشن سنگھ مہتہ اتے ڈاکٹر منظور اعجاز نے پنجابی قوم بارے

آپنے پرچے پیش کیتے اتے قوم دے حقیقی تے من-گھڑت تسوڑاں بارے
 ڈٹّے بحث ہوئی۔ سروتیاں وچوں کنیاں دا خیال سی کہ قوم تے
 دھرم اِکو چیز ہن تے کہی ہور اِس خیال دے سن کہ وشویکرن
 دے اِس یُگ وچ قوماں دی گلّ کرن دی کوئی لوڑ ہی نہیں۔ پینل
 دے چارے ممبر نے بڑی دھیرج تے تہہل نعل ایہہ گلّ صاف کیتی
 کہ پنجاب دے وِکاس دا اتہاس کسی ہے تے اجوکی قوم دی اُساری
 دی کسی اہمیت ہے جو ساریاں دے حقاں دی گرنٹی دیوے۔

۱۶ فروری:-

پنجابی زبان، سھیاچار، واتا ورن اتے ہوند دے حق دے مُدعیاں اتے
 وچار وٹاندرے دی کاروائی چلاؤن لئی باقائدہ پینل بنائے گئے۔ ایہناں
 مضموناں اتے ڈا کرئیل سنگھ تھند، گلبر کور، ڈا بلدیو سنگھ دھالیوال،
 ڈا ستیش ورما اتے ڈا سگھ پال سنگھ ہراں پرچے پیش کیتے جنہاں
 اتے سروتیاں ولوں کہی سوال وی ہوئے تے ڈٹّے بحث وی ہوئی۔
 اِس سیشن دی صدارت ڈا کرئیل سنگھ تھند ہوراں کیتی۔

تیجے سیشن دی پردھاگلی ڈا رونقی رام نے کیتی جہدے وچ پنجابی
 قوم اندرلی جاتپات اتے جماعتی مٹلیاں تے بحث ہوئی۔ اِس مُدعے
 تے پرچے پیش کیتے گئے ڈا نرمل سنگھ، ڈا گردیو سنگھ چندی اتے
 پروفیسر نردوش کور ولوں۔

شام نوں تن نائک پیش کیتے گئے جنہاں دا انتظام ڈا اجمیر سنگھ

اوکھ آتے سنجیون سنگھ دے قابل ہتھاں وچ رہا۔ پہلے دو نائک
پنجابی نوجواناں اندر نشیاں دے ودھدے جا رہے سیوں دے مثلے بارے
سن تے تیجا نائک ہند/پاک لڑائی آتے سرحداں تے ہندیاں جھڑپاں
دے پاگلپن بارے سی۔

۱۷ فروری دا سویر دا سیشن پنجابی فلسفے دے اتہاس تے وکاس
بارے سی جہدے وچ ڈا جسپال سنگھ، ڈا ہرہجن سنگھ جھاٹیا آتے گربچن
سنگھ نے پرچے پیش کیتے۔ اس سیشن دی صدارت دلی یونیورسٹی دے
جھاشا وچاگ دے مکھی ڈا پریم سنگھ نے کیتی۔

ڈا جسپال سنگھ نے اپنے پرچے وچ پنجابی درشن دی نشاندیہی رگ
وید دے زمانے توں کردے ہوئے ایہدے ہن تک دے اتہاس تے وکاس
دا ویروا پیش کیتا۔ ڈا ہرہجن جھاٹیا نے کیہا کہ یورپ وچ گھڑے
گئے فلسفے دی ذہنی غلامی توں آزاد ہو کے پنجابی درشن دا وکاس
کرن لئی پنجابی روایت نوں گھوکھن تے وکست کرن دی بہت لوڑ ہے۔
گربچن سنگھ نے زور دتا کہ پنجابی درشن دا وکاس کرن لئی
سامراجواد آتے براہمنواد دے گھٹھوڑ نوں وی سمجھن دی لوڑ ہے۔ سارے
سروتیاں نے ایہناں ودواناں دے وچاراں نوں مکمل خاموشی نعل سہیاں
تے بعد وچ ہوئی جکھویں بحث وچ شرکت کیتی۔ بحث وچ حصہ لین
والے کئی سروتیاں دا خیال سی کہ پنجابی درشن تے رگ وید وچ
سیندھ دسنا غلط گل ہے کیونکہ رگ وید دا سیندھ براہمنواد نعل

ہے۔ لیکن، بحث دے دوران ایہہ گل نترے ساہنے آئی کہ رگ
 وید وی پنجابی روایت دا ہی اک حصہ ہے تے ایہدی رچنا پنجاب
 اندر ہی ہوئی سی، اس لئی پنجابی درشن دے اتہاس آتے وکاس دا
 ادھیئیں کردیاں ایہنوں نظر انداز نہیں کیتا جا سکدا۔ ڈا پریم سنگھ
 نے وی اپنے صدارتی بھاشن دوران رگ وید، پاننی آتے پتنجلی دے
 کم نوں سمجھن آتے زور دتا آتے دسیا کہ ایہہ پنجابی روایت،
 اتہاس آتے درشن دا اک حصہ ہن۔

ڈپہروں بعد دے سیشن دی صدارت ڈا منظور اعجاز ہراں نے کیتی
 جہدے وچ پنجابی قوم دے مضمون نوں اک وار پھیر چھیڑیا گیا تے
 ڈا گرنام سنگھ، ڈا جتندرپال سنگھ جوہلی تے جنمیجا سنگھ جوہلی نے
 پرچے پڑھے۔

شام نوں اک کوی دربار کیتا گیا جہدے وچ بھت سارے کویاں
 نے آپو اپنے کلام سٹائے۔ اس سماگم دی صدارت اس دور دے
 سرمور جانے کوی ڈا سرجیت پاتر نے کیتی۔ اُونے پربندھکاں
 دا اس گل لئی بھت دھنواد کیتا کہ اوناں اک اجیہا منچ مہیا
 کیتا جھے بھت ہی اہم مدعیان تے وچار وٹاندرا کرنا سنجو
 بن سکیا ہے۔

۱۸ فروری دی سویر دے اخیرے سیشن دے صدر ڈا سردارا سنگھ جوہلی

سن جو پنجاب کھیتی باڑی یونیورسٹی دے سابقہ وائس چانسلر آتے پلیننگ کمیشن دے ممبر ہن۔ اس کھلے سیشن وچ بہت سارے ہازریناں نے کانفرنس وچ اٹھائے گئے مدعیاں بارے دتے گئے وچاراں آتے اک وار پھیر بحث چھیڑی آتے آپو اپنے خیال پیش کیتے۔ ساریاں دی سہمتی اس گل تے ضرور بن گئی کہ اس طرح دیاں کانفرنس اک ودھیا اُپرالا ہن آتے جتھیند کیتیاں جاندیاں رہیاں چاہیدیاں ہن۔ صوفی رامہ نے سُبجاء دتا کہ پنجابی قوم بارے اگلی کانفرنس لاہور وچ کیتی جاوے۔ ڈا سردارا سنگھ جوہل نے کانفرنس دے پربندھکاں نوں اک سچل کانفرنس ایوجت کرن لئی اک وار پھر ودھائی دتی آتے بھوکھ وچ وی اپنے بھرپور سہیوگ دا وچن دتا۔

وِشو پنجابی کانفرنس دے پردھان ڈا کرنیل سنگھ تھند نے حاضرین دے جذبات دی ترجمانی کردے ہوئے کیہا کہ ایہہ کانفرنس اک بہت ہی نویکلی کانفرنس سی تے ایہدی کاروائی نے اک گل دی مکمل پُشٹی کر دتی ہے کہ پنجابی قوم آتے پنجابی درشن دے اہم سوالاں نوں جا گروکتا نعل سمجھن تے نُجھن دی لوڑ ہے۔ ڈا تھند نے تن متے پیش کیتے جو سرب-سمتی نعل پاس ہو گئے۔ چوتھا متاع جمو کشیر توں آئے ہوئے ڈیلیگیشن نے پیش کیتا۔

ڈا سگھ پال سنگھ تھند آتے پرو نردوش کور نے بہت سوہنے ڈھنگ نعل کانفرنس دی سماپتی دا فرض نہاہیا تے ڈا سردارا سنگھ جوہل

نے شرکت کرن لئی آیاں ہویاں ساریاں لوکاں نوں کانفرنس دی یادگاری
نشانہ بھینٹ کیتی تے ساریاں دی گروپ فوٹو وی لئی گئی۔

جالندھر کے دیش-جھگت یادگار حال وچ ۱۸-۱۵ فروری دی تیجی وشو پنجابی
کانفرنس وچ پاس کیتے گئے متے:-

۱۔ وشو پنجابی کانفرنس سخت شیداں ہندوستان تے پاکستان دیاں
حکومتاں دی ویزا پالسی دی نکھیدی کردی ہے۔ ایہناں دی غلط ویزا
پالسی کرے دوہاں مُکلاں دے لوکاں نوں ایدھر اودھر آؤن جان وچ
بہت دقتاں دا ساہنا کرنا پے رہا ہے۔ اس کرے منگ کیتی
جاندی ہے کہ ویزا دین دے قاعدے قانون نرم کیتے جان تے تھوڑے
چر دے ویزے بارڈر تے ہی دے دتے جائیبا کرن۔ ویزے والیاں
نووں سارے مُلک وچ گھم بچھر سکن دی کھل ہووے تے پولیس کول
رپٹ کرن دی شرط ختم کیتی جاوے تاں کہ دوواں مُکلاں دے لوکاں
وچ آپسی تال-میل تے دوستانہ سیندھ مضبوط بناؤن وچ ہور سہولت
ہو سکے۔

۲۔ پنجاب بارے وشو پنجابی کانفرنس (تیجی) دی منگ ہے کہ پنجاب
دیاں سرکاراں (دوویں پاسے) مُڈھلی تعلیم پنجابی زبان وچ مہیا
کرن تے پنجویں جماعت توں لے کے پڑھائی دا مادھیم پنجابی تے
انگریزی دوویں ہون آتے ایہہ پالسی سارے سرکاری تے پرائیویٹ

سکولوں وچ لاگو کیتی جاوے۔

۳۔ پنجاب بارے وِشو پنجابی کانفرنس (تیجی) دی منگ ہے کہ پنجاب دے سارے سکولوں دے سلیبس وچ پنجابی، پنجابی سہیاچار تے پنجابی درشن دی پڑھائی لازمی شامل کیتی جاوے۔

۴۔ سن ۱۹۴۱ وچ پنجابی تے ایہدیاں اُپ بولیاں جمو تے کشمیر صوبے دے ۵۶ فی صدی لوکاں دیاں مادری زبانوں سن۔ جمو-کشمیر دے سنویدھان وچ وی پنجابی زبان نوں اک سٹھانک تے مُڈھلی بولی دا درجہ دتا گیا ہے۔ بدقسمتی نعل جمو تے کشمیر دی ونڈ کرے تے بولیاں دا سیاسی کرن کر دتا جان کرے پنجابی نوں ایہدی سنویدھان وچ دتی گئی وچو تھان ہاے مل نہیں سکی۔ جمو کشمیر دی پرائنٹ سکرکار نے بے شک ہدایت تاں دے چھڈی ہے کہ مُڈھلی وِدیا دا مادھیم ماں بولی ہونا چاہیدا ہے لیکن پنجابی دے مُتنگ اس ہدایت تے بالکل عمل نہیں کیتا جا رہا۔ پنجاب بارے وِشو پنجابی کانفرنس (تیجی) دی منگ ہے کہ جمو تے کشمیر دی سکرکار ایہہ پکھپاتی رویہ چھڈے فوراً ہی اپنا فیصلہ لاگو کردی ہوئی پنجابی زبان نوں ایہدا واجب سٹھان دیوے تے پنجابی بولدے علاقیاں وچ مُڈھلی وِدیا دا مادھیم پنجابی زبان نوں بولے۔